

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА
ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ**

Кафедра теорії держави та права

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ ПРАВА

Назва освітньо-професійної програми	Право
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	D Бізнес, адміністрування та право
Спеціальність	D8 Право
Вид навчальної дисципліни	обов'язкова
Мова викладання	українська
Рік навчання	перший (денна, заочна)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
протокол від 11.07.2025 № 11

СХВАЛЕНО

Вченою радою Навчально-наукового
інституту права та інноваційної
освіти
протокол від 19.06.2025 № 11

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Право»

Ольга ЧЕПІК-ТРЕГУБЕНКО

Розглянуто на засіданні кафедри теорії держави та права Навчально-наукового
інституту права та інноваційної освіти
протокол від 12.06.2025 № 20.

Філософія права. Робоча програма навчальної дисципліни. Дніпро:
Дніпровський державний університет внутрішніх справ, 2025 рік. 22 с.

РОЗРОБНИК:

доцент кафедри теорії держави та права Дніпровського державного
університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент
Талдикін Олександр Васильович.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

1. професор кафедри міжнародного права Університету митної справи та фінансів, д.ю.н., професор Легка Оксана Володимирівна;
2. адвокат, доктор філософії в галузі права, Гудим Інга Володимирівна

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни
(додаток 1 до Робочої програми навчальної дисципліни)**

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
	денна форма здобуття вищої освіти	заочна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів ЄКТС	4	4
Загальна кількість годин	120	120
Рік підготовки	1	1
Семестр	2	2
Лекції	20	10
Семінарські	20	4
Практичні	-	2
Самостійна робота	80	78
Індивідуальні завдання	-	-
Підсумковий семестровий контроль	Екзамен	Екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія права» є формування і розвиток сучасної світоглядної парадигми у здобувачів, як основи для осмислення правових процесів, розуміння теоретико-правових концепцій та ідей філософсько-правових досліджень, які сприяють формуванню правової та політичної культури, та є необхідними для здобуття гуманістичних цінностей.

Вивчення дисципліни забезпечує формування компетентностей за освітньою програмою:

Інтегральна компетентність – Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

Загальні компетентності:

ЗК1 – Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК8 – Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК10 – Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК11 – Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК14 – Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

Спеціальні компетентності:

СК1 – Здатність застосовувати знання з основ теорії та філософії права, знання і розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві.

СК2 – Здатність аналізувати ретроспективи розвитку правових явищ та процесів у контексті їх впливу на сучасну правову систему.

СК3 – Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.

СК13 – Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Пререквізити: вивчається у другому семестрі на першому курсі. Передбачено попереднє оволодіння дисциплінами «Історія держави і права України», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Теорія держави і права»

Постреквізити: «Актуальні проблеми теорії держави і права», «Соціологія права», «Право в історії філософії».

Здобувачі вищої освіти повинні продемонструвати такі **результати навчання:**

РН 3 – Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН5 – Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН18 – Застосовувати в професійній діяльності основні сучасні правові доктрини, цінності та принципи функціонування національної правової системи.

РН19 – Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМА 1. ПРЕДМЕТ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

Філософія права як наука та навчальна дисципліна. Філософія права як світогляд. Предмет філософії права та його дискусійний характер. Особливості філософії права як науки. Філософія права як галузь філософського знання. Історія філософії права. Функції та завдання філософії права. Структура філософії права. Основні питання філософії права. Понятійно-категоріальний апарат філософії права. Специфіка філософського осмислення соціально-правових феноменів. Актуальні проблеми філософсько-правового дослідження. Значення філософії права для правотворчої, правозастосовчої, правоохоронної та правоосвітньої діяльності.

ТЕМА 2. МЕТОДОЛОГІЯ ФІЛОСОФІЇ ПРАВА

Поняття методології філософії права та її рівні. Структура методології

права. Методологія правового пізнання та осмислення права. Принципи філософії права. Ієрархія методів та підходів до вивчення права: філософсько-світоглядний підхід, загальнонаукові та спеціальні методи. Рівні методології філософії права. Метафізика, діалектика, структуралізм, екзистенціалізм, феноменологія, герменевтика, психоаналіз, синегретика, натурфілософія у пізнанні права. Методологічні основи філософсько-правового дискурсу.

Типи праворозуміння. Правовий позитивізм: його характерні риси та історична роль у становленні ідеї права. Природно-правовий тип праворозуміння. Способи обґрунтування права: суб'єктивізм, об'єктивізм та інтерсуб'єктивізм.

ТЕМА 3. ПРАВОВА ОНТОЛОГІЯ

Зміст правової онтології, її місце в системі філософії права. Правова реальність та її природа. Онтологічна структура права. Основні структурні елементи правової реальності. Форми буття права. Елементи правової реальності. Право як феномен культури. Місце та роль права в становленні цивілізації. Розмаїття цивілізацій та відповідних правових систем. Співвідношення понять "право" і "закон". Специфіка правових норм: теорія примусу, теорія визнання, теорія рішення конфлікту через суд. Структура права. Право і звичай, право і мораль, право і релігія. Право, правовідносини, правосвідомість на різних етапах історичного процесу. Буття соціуму і буття права. Часове та просторове буття права. Правова реальність як форма здійснення ідеї права. Право як: закон, припис, норма. Співвідношення права і закону як проблема правової онтології.

ТЕМА 4. ПРАВОВА АНТРОПОЛОГІЯ

Поняття антропології, визначення та систематизація її різновидів. Антропологічні основи права. Структура особистості. Правовий суб'єкт. Особистість і право. Філософія про відносини між особистістю і суспільством. Особистісний вимір права: статус, правосвідомість. Відособлення особистості від суспільства в процесі його розвитку як першоджерела права.

Філософське обґрунтування прав людини. Вплив філософської антропології на розвиток правової думки. Гуманізм як принцип права. Право і воля людини. Теорія природного права як основа філософсько-правового розуміння прав людини. Поняття, сутність та структура прав людини. Три рівні прав: невідчуждені права людини, соціально-групові, державно-національні.

ТЕМА 5. ПРАВОВА АКСІОЛОГІЯ

Основні історичні етапи розвитку категорії цінності. Місце та роль загальнолюдських цінностей у системі права. Цінність права та його структура. Аксиологічний аспект правознавства. Цінність як центральне поняття філософської аксіології. Критерій цінності. Ціннісні основи права. Система

цінностей та їх відображення у праві. Людина – головна цінність суспільства. Загальнолюдські цінності як цілі права. Свобода як цінність. Право як форма свободи. Свобода як можливість вибору. Свобода і відповідальність. Справедливість як основна правова цінність. Справедливість і рівність як категорії правової аксіології.

ТЕМА 6. ПРАВОВА ГНОСЕОЛОГІЯ

Загальна характеристика правової гносеології. Категорія істини як центральна категорія правової гносеології. Основні етапи, рівні та методи пізнання у праві. Пізнавальні процеси у правотворчості. Правова практика як критерій правової істини. Природа правового пізнання: Межі правового пізнання та проблема істинного знання про право. Джерела знань про право: законодавство, судові рішення, доктрини, тощо. Істина в праві, питання та питання абсолютної істини. Зв'язок між знанням і практикою. Вплив практичної діяльності на знання про право.

ТЕМА 7. ПРАВО І ДЕРЖАВНА ВЛАДА

Державно-правові інститути, як предмет дослідження філософії права. Джерела державної влади. Специфіка державної влади відповідно до форм держави. Правова держава і громадянське суспільство. Гілки влади і їх правове обґрунтування. Філософсько-правові проблеми легітимності державної влади. Філософсько-правові проблеми легальності державної влади. Проблема реалізації методів державної влади.

4. СТРУКТУРА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ

Теми та план лекційних занять

Назва теми лекційного заняття	План лекційного заняття	Кількість годин
Тема № 1. Предмет філософії права	1. Поняття філософії права. 2. Структура філософії права. 3. Основні питання філософії права.	2
Тема № 2. Методологія філософії права	1. Поняття методології філософії права та її рівні. 2. Структура методології права. 3. Принципи та методи філософії права	2
Тема № 3. Правова онтологія	1. Онтологічна структура права. 2. Основні структурні елементи правової реальності. 3. Форми буття права. 4. Право як феномен культури. 5. Розмаїття цивілізацій та відповідних правових систем. 6. Співвідношення понять "право" і "закон".	4
Тема № 4. Правова	1. Антропологічні основи права.	4

антропологія	2. Структура особистості. Правовий суб'єкт. Особистість і право. 3. Філософія про відносини між особистістю і суспільством. 4. Філософське обґрунтування прав людини. 5. Гуманізм як принцип права. 6. Теорія природного права як основа філософсько-правового розуміння прав людини.	
Тема № 5. Правова аксіологія	1. Основні історичні етапи розвитку категорії цінності. 2. Місце та роль загальнолюдських цінностей у системі права. 3. Цінність права та його структура. 4. Система цінностей та їх відображення у праві. 5. Людина – головна цінність суспільства. 6. Загальнолюдські цінності як цілі права.	4
Тема № 6. Правова гносеологія	1. Загальна характеристика правової гносеології. 2. Категорія істини як центральна категорія правової 3. Основні етапи, рівні та методи пізнання у праві.	2
Тема № 7. Право і державна влада	1. Державно-правові інститути, як предмет дослідження філософії права 2. Джерела державної влади. 3. Специфіка державної влади відповідно до форм держави. 4. Правова держава і громадянське суспільство. 5. Гілки влади і їх правове обґрунтування. 6. Філософсько-правові проблеми легітимності державної влади. 7. Філософсько-правові проблеми легальності державної влади. Проблема реалізації методів державної влади.	2

Теми семінарських занять

Назва теми семінарського заняття	Кількість годин
Тема № 1. Предмет філософії права	2
Тема № 2. Методологія філософії права	2
Тема № 3. Правова онтологія	4
Тема № 4. Правова антропологія	4
Тема № 5. Правова аксіологія	4
Тема № 6. Правова гносеологія	2
Тема № 7. Право і державна влада	2

Теми для самостійної роботи

Назва теми для самостійної роботи	Кількість годин
Тема № 1. Предмет філософії права	11
Тема № 2. Методологія філософії права	12
Тема № 3. Правова онтологія	11
Тема № 4. Правова антропологія	11
Тема № 5. Правова аксіологія	11
Тема № 6. Правова гносеологія	12

Тема № 7. Право і державна влада	12
---	-----------

ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ

Теми та план лекційних занять

Назва теми лекційного заняття	План лекційного заняття	Кількість годин
Тема № 1. Предмет філософії права	1. Поняття філософії права. 2. Структура філософії права. 3. Основні питання філософії права.	2
Тема № 2. Методологія філософії права	1. Поняття методології філософії права та її рівні. 2. Структура методології права. 3. Принципи та методи філософії права	2
Тема № 3. Правова онтологія	1. Онтологічна структура права. 2. Основні структурні елементи правової реальності. 3. Форми буття права. 4. Право як феномен культури. 5. Розмаїття цивілізацій та відповідних правових систем. 6. Співвідношення понять "право" і "закон".	2
Тема № 4. Правова антропологія	1. Антропологічні основи права. 2. Структура особистості. Правовий суб'єкт. Особистість і право. 3. Філософія про відносини між особистістю і суспільством. 4. Філософське обґрунтування прав людини. 5. Гуманізм як принцип права. 6. Теорія природного права як основа філософсько-правового розуміння прав людини.	2
Тема № 7. Право і державна влада	Державно-правові інститути, як предмет дослідження філософії права Джерела державної влади. Специфіка державної влади відповідно до форм держави. Правова держава і громадянське суспільство. Гілки влади і їх правове обґрунтування. Філософсько-правові проблеми легітимності державної влади. Філософсько-правові проблеми легальності державної влади. Проблема реалізації методів державної влади.	2

Теми семінарських занять

Назва теми семінарського заняття	Кількість годин
Тема № 4. Правова антропологія	2
Тема № 5. Правова аксіологія	2

Теми практичних занять

Назва теми практичного заняття	Кількість годин
Тема № 6. Правова гносеологія	2

Теми для самостійної роботи

Назва теми для самостійної роботи	Кількість годин
Тема № 1. Предмет філософії права	11
Тема № 2. Методологія філософії права	11
Тема № 3. Правова онтологія	11
Тема № 4. Правова антропологія	11
Тема № 5. Правова аксіологія	11
Тема № 6. Правова гносеологія	11
Тема № 7. Право і державна влада	12

5. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ТА ЗАВДАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Філософія права як наука та навчальна дисципліна.
2. Філософія права як світогляд.
3. Предмет філософії права та його дискусійний характер.
4. Особливості філософії права як науки.
5. Філософія права як галузь філософського знання.
6. Історія філософії права.
7. Функції та завдання філософії права.
8. Структура філософії права.
9. Основні питання філософії права.
10. Понятійно-категоріальний апарат філософії права.
11. Специфіка філософського осмислення соціально-правових феноменів.
12. Актуальні проблеми філософсько-правового дослідження.
13. Значення філософії права для правотворчої, правозастосовчої, правоохоронної та правоосвітньої діяльності.
14. Поняття методології філософії права та її рівні.
15. Структура методології права.
16. Методологія правового пізнання та осмислення права.
17. Принципи філософії права.
18. Ієрархія методів та підходів до вивчення права.
19. Рівні методології філософії права.
20. Метафізика у пізнанні права.
21. Діалектика у пізнанні права.
22. Герменевтика у пізнанні права.
23. Синегретика у пізнанні права.
24. Типи праворозуміння.
25. Правовий позитивізм: його характерні риси та історична роль у становленні ідеї права.
26. Природно-правовий тип праворозуміння.

27. Способи обґрунтування права: суб'єктивізм, об'єктивізм та інтерсуб'єктивізм.
28. Зміст правової онтології, її місце в системі філософії права.
29. Правова реальність та її природа.
30. Онтологічна структура права.
31. Основні структурні елементи правової реальності.
32. Форми буття права.
33. Елементи правової реальності.
34. Право як феномен культури.
35. Місце та роль права в становленні цивілізації.
36. Розмаїття цивілізацій та відповідних правових систем.
37. Співвідношення понять "право" і "закон".
38. Специфіка правових норм: теорія примусу, теорія визнання, теорія рішення конфлікту через суд.
39. Структура права.
40. Право і звичай, право і мораль, право і релігія.
41. Право, правовідносини, правосвідомість на різних етапах історичного процесу.
41. Буття соціуму і буття права.
43. Часове та просторове буття права.
44. Правова реальність як форма здійснення ідеї права.
45. Право як: закон, припис, норма.
46. Співвідношення права і закону як проблема правової онтології.
47. Поняття антропології, визначення та систематизація її різновидів.
48. Антропологічні основи права.
49. Структура особистості.
50. Правовий суб'єкт.
51. Особистість і право.
52. Філософія про відносини між особистістю і суспільством.
53. Особистісний вимір права: статус, правосвідомість.
54. Відособлення особистості від суспільства в процесі його розвитку як першоджерела права.
55. Філософське обґрунтування прав людини.
56. Вплив філософської антропології на розвиток правової думки.
57. Гуманізм як принцип права.
58. Право і воля людини.
59. Теорія природного права як основа філософсько-правового розуміння прав людини.
60. Поняття, сутність та структура прав людини.
61. Три рівні прав: невідчуждені права людини, соціально-групові, державно-національні.
62. Основні історичні етапи розвитку категорії цінності.

63. Місце та роль загальнолюдських цінностей у системі права.
64. Цінність права та його структура.
65. Аксіологічний аспект правознавства.
66. Цінність як центральне поняття філософської аксіології.
67. Критерій цінності.
68. Ціннісні основи права.
69. Система цінностей та їх відображення у праві.
70. Людина – головна цінність суспільства.
71. Загальнолюдські цінності як цілі права.
72. Свобода як цінність.
73. Право як форма свободи.
74. Свобода як можливість вибору.
75. Свобода і відповідальність.
76. Справедливість як основна правова цінність.
77. Справедливість і рівність як категорії правової аксіології.
78. Загальна характеристика правової гносеології.
79. Категорія істини як центральна категорія правової гносеології.
80. Основні етапи, рівні та методи пізнання у праві.
81. Пізнавальні процеси у правотворчості.
82. Джерела знань про право: законодавство, судові рішення, доктрини, тощо.
83. Істина в праві, питання та питання абсолютної істини.
84. Зв'язок між знанням і практикою.
85. Вплив практичної діяльності на знання про право.
86. Джерела державної влади.
87. Гілки влади і їх правове обґрунтування.
88. Філософсько-правові проблеми легітимності державної влади.
89. Філософсько-правові проблеми легальності державної влади.
90. Проблема реалізації методів державної влади.

6. КРИТЕРІЙ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

ДЛЯ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		
Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота/ Індивідуальна робота	Залік (З) / ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 40	≤ 10	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК + З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК + Е ≤ 100		
ДЛЯ ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ		

Поточний контроль (ПК)		Підсумковий контроль
Аудиторна робота	Самостійна робота/ Індивідуальна робота	Залік (З) / ЕКЗАМЕН (Е)
≤ 20	≤ 30	
≤ 50		≤ 50
Підсумкова оцінка у випадку заліку (П) = ПК + З ≤ 100		
Підсумкова оцінка у випадку складання екзамену (П) = ПК + Е ≤ 100		

**Критерії оцінювання аудиторної роботи здобувачів вищої освіти
(денна та заочна форми навчання)**

БАЛИ	ПОЯСНЕННЯ
3	Високий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; на високому рівні сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані в повному обсязі. Під час заняття продемонстрована стабільна активність та ініціативність. Відповіді на теоретичні питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань ґрунтується на глибокому знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики.
2,5	Невисокий рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, засвоєні у повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички та вміння; всі передбачені планом заняття навчальні завдання виконані в повному обсязі з неістотними неточностями . Під час заняття продемонстрована ініціативність. Відповіді на питання, розв'язання практичних завдань, висловлення власної думки стосовно дискусійних питань переважно ґрунтується на знанні чинного законодавства, теорії та правозастосовної практики
2	Достатній рівень компетентностей. Питання, винесені на розгляд, у цілому засвоєні ; практичні навички та вміння мають поверхневий характер , потребують подальшого напрацювання та закріплення; навчальні завдання, передбачені планом заняття, виконані, деякі види завдань виконані з помилками
1	Недостатній рівень Питання, винесені на розгляд, засвоєні частково, прогалини у знаннях не носять істотного характеру ; практичні навички та вміння сформовані недостатньо; більшість навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять істотні помилки , які потребують подальшого усунення
0,5	Мінімальний рівень компетентностей. Студент, слухач не готовий до заняття, не знає більшої частини програмного матеріалу, з труднощами виконує завдання, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття, допускає змістовні помилки, не володіє відповідними вміннями і навичками, необхідними для розв'язання професійних завдань
0	Незадовільний рівень компетентностей. Відсутність на занятті.

**Критерії оцінювання самостійної роботи
(денна форма навчання)**

Максимум 10 балів	
Підготовка словника юридичних термінів з тем курсу	4
Підготовка презентації з навчальної теми чи з окремого питання	до 10 балів
Підготовка доповіді	5

Виконання індивідуальних творчих завдань (за погодженням з викладачем та відповідно до програми курсу)	До 10 балів
Підготовка та розробка схем та таблиць	5-8 балів
Підготовка тез наукових доповідей, статей та участь у конференціях, круглих столах	до 10 балів

**Критерії оцінювання самостійної роботи
(заочна форма навчання)**

Максимум 30 балів	
Підготовка словника юридичних термінів з тем курсу	4
Підготовка презентації з навчальної теми чи з окремого питання	до 15 балів
Підготовка доповіді	5
Виконання індивідуальних творчих завдань (за погодженням з викладачем та відповідно до програми курсу)	до 10 балів
Підготовка та розробка схем та таблиць	15 балів
Підготовка тез наукових доповідей, статей та участь у конференціях, круглих столах	до 30 балів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	
	Залік	Екзамен/ диференційований залік	Оцінка	Пояснення
90-100	зараховано	Відмінно	A	«Відмінно» - теоретичний зміст курсу засвоєний у повному обсязі; сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані в повному обсязі.
83-89		Добре	B	«Дуже добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний в повному обсязі; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання більшості з них оцінена кількістю балів, близько до максимальної.
75-82			C	«Добре» - теоретичний зміст курсу засвоєний цілком; в основному сформовані практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; всі навчальні завдання, передбачені РПНД, виконані, якість виконання жодного з них не оцінена мінімальною кількістю балів, деякі види завдань виконані з помилками.
68-74		Задовільно	D	«Задовільно» - теоретичний зміст курсу

				засвоєний не повністю; але прогалини не носять істотного характеру; в основному сформовані необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом; більшість передбачених РПНД навчальних завдань виконано, деякі з виконаних завдань містять помилки.
60-67			Е	«Достатньо» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовано деякі практичні навички роботи; частина передбачених РПНД навчальних завдань не виконані або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
35-59	не зараховано	Не задовільно	FX	«Умовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу засвоєний частково; не сформовані необхідні практичні навички роботи; більшість навчальних завдань не виконано або якість їх виконання оцінено кількістю балів, близько до мінімальної; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання).
1-34			F	«Безумовно незадовільно» - теоретичний зміст курсу не засвоєний; не сформовані необхідні практичні навички роботи; всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки або не виконані взагалі; додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до значного підвищення якості виконання навчальних завдань.

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧЕНО НАВЧАЛЬНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ

Інформаційне та методичне забезпечення навчальної дисципліни: мапи, схеми та таблиці, презентації, відео, аудіо програвач, крейдово-магнітна дошка, проектор. Для навчальної дисципліни «Філософія права» засобами діагностики знань (успішності навчання) виступають: семінарські заняття, виконання самостійної роботи, екзамен.

8. ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ІНФОРМАЦІЙНЕ ТА МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (рекомендовані джерела інформації)

Основні нормативні акти:

- Конституція України від 28 червня 1996 року. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141 (зі змінами внесеними Законом України «Про внесення змін до статті 80 Конституції України (щодо недоторканності народних депутатів України)» від 03 вересня 2019 року. Відомості Верховної Ради України. 2019. № 38. Ст. 160.).
- акти міжнародного права:
 1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. Офіційний вісник України. 2008. № 93. Стор. 89. Ст. 3103.
 2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. Голос України. 2001. № 3.
 3. Європейська Конвенція про громадянство. Міжнародний договір від 7 листопада 1997 року. Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2001. № 11. С. 69-77.
 4. Європейська хартія регіональних мов або мов меншин від 5 листопада 1992 року. Офіційний вісник України. 2006. № 50. Ст. 3381.
 5. Конвенція про статус апатридів від 28 вересня 1954 року. (Витяг). Бюлетень законодавства і юридичної практики України. 2001. № 11. С. 131-139.
 6. Конвенція про права дитини від 20 листопада 1989 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text
 7. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання від 10 грудня 1984 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_085#Text
 8. Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації від 21 грудня 1995 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_105#Text
 9. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text
 10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права від 16 грудня 1966 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
 11. Мінімальні стандартні правила поводження з в'язнями: Правила ООН від 30 серпня 1955 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_212#Text
 12. Регламент Європейського суду з прав людини : прийнятий РЄ 01 листопада 2003 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_067#Text
- закони:

1. Кримінальний кодекс України від 4 квітня 2001 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. Ст. 131.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР). 1984. Додаток до № 51. Ст.1122.
4. Про Конституційний Суд України : Закон України від 13 липня 2017 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2017. № 35. Ст. 376.
5. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 2 червня 2016 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 2016. № 31. Ст. 545.
6. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини : Закон України від 23 грудня 1997 року (зі змінами і допов.). Відомості Верховної Ради України. 1998. № 20. Ст. 99.
7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року. Відомості Верховної Ради України. 2006. № 30. Ст. 260.

Підручники:

1. Воронюк О. Л. Філософія : підруч. 3-є вид., перероб. та доп. Київ : Медицина, 2018. 216 с.
2. Гайдулін О. О. Філософія права. Європейські парадигми праворозуміння: Підручник для вищ. військ. навч. закл. Київ : НУОУ імені Івана Черняхівського, 2019. 472 с.
3. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Філософія : підруч. 3-є вид., перероб. Харків : Право, 2020. 432 с.
4. Історія вчень про державу і право: підручник / за ред проф. Г.Г. Демиденка, проф. О.В. Петрищина. Харків. 2019. 256 с.
5. Теорія держави і права : підруч. / кол. авт. ; кер. авт. кол. Ю.А. Ведерніков. 3-є вид. перероб. і допов. Дніпро : ДДУВС; Ліра ЛТД. 2016. 480 с.
6. Торяник В.М., Макушев П.В. Філософія та соціологія права (в схемах та визначеннях): підручник / за ред. д-ра юрид. наук, проф. ВО. Негодченка. Дніпро: "Гельветика" 244 с.
7. Філософія права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань, С. І. Максимов та ін. ; за ред. О. Г. Данильяна. Харків : Право, 2017. 208 с.
8. Філософія : підруч. ; за ред. Є. Р. Борінштейна. Одеса : Університет Ушинського, 2021. 504 с.

9. Філософія права: підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.Г. Данильян, О.П. Дзьобань, С.І. Максимов та ін. / за ред. д-ра філос. наук, проф. О.Г. Данильяна. Харків: Право, 2020. 208 с.

10. Філософія : підруч. для студ. і курсантів вищ. закл. освіти III-IV рівнів акредитації / авт. кол. ; за ред. О. В. Рябіної, Л. І. Юрченко. Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286 с.

11. Шмоткін О. В. Актуальні проблеми теорії держави і права: підручник. Київ: НА СБУ, 2019. 275 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали:

1. Актуальні проблеми філософії права : посібник / О. М. Балинська, А. С. Токарська, В. А. Яценко ; за заг. ред. О. М. Балинської. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 612 с.

2. Александрова О.С., Горбань О.В., Мартин Р.В. Філософія права: Навчально-методичний посібник. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 126 с.

3. Зозуля Є. В., Туренко О. С., Іванов І. В. Історія вчень про державу і право : навч. посіб / Є. В. Зозуля, О. С. Туренко, І. В. Іванов. Херсон: «Олді-Плюс», 2018. 308 с.

4. Литвинчук О. В., Муляр В. І. Філософія : навч. посібник. Житомир : Житомирська політехніка, 2021. 403 с.

5. Онтологія, аксіологія, антропологія філософсько-правових вчень: навчальний посібник / За заг. ред. В.В. Кузьменка. Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2015. 246 с.

6. Онтологія, аксіологія, антропологія філософсько-правових вчень: навчальний посібник / За заг. ред. В.В. Кузьменка. Дніпропетровськ: Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2015. 246 с.

7. Талдикін О.В. Соціологія права. Структурно-логічні схеми та таблиці: навч. посібник / О.В. Талдикін. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2022. 144с.

8. Талдикін О.В. Теорія влади. Структурно-логічні схеми та таблиці: Навч. посібник. Дніпро. Дніпр. держ. універ. внутр. справ, 2020 175 с.

9. Торяник В. М., Макушев П. В. Філософія права (в схемах та визначеннях) : навч.-метод. посібник. Дніпро : ДГУ, 2019. 152 с.

10. Халапсіс О. В. Філософія : підруч. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 196 с.

11. Філософія права: визначники у термінах та сентенціях : навч.посібник / С. С. Сливка, А. С. Романова, І. М. Коваль. Львів : Растр-7, 2020. 211 с.

Монографії та інші наукові видання:

1. Dobroboh L.M. Democracy, Human Rights and the Rule of Law as European Values. Legal support of European integration: general legal and sectoral aspect: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2024. Pp. 157-180 (712p.). © Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, 2024 ISBN 978-9934-26-424-5 © ISMA University of Applied Sciences, 2024.
2. Бандура О. О. Онтологія права як складова філософії права (деякі міркування). Філософські та методологічні проблеми права. 2016. Т. 12, № 2(12). С. 55-65.
- Бровко Н. І. Генезис засад і принципів філософсько-правового розуміння особистості та процесу її формування. Філософські та методологічні проблеми права. 2018. № 1-2 (15-16). С. 159-169.
3. Варич О. Рівність, свобода, справедливість: ціннісно-правові властивості. Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine. 2019. Vol. 26, No. 1, p. 77-87.
4. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах / редкол.: В. Д. Гончаренко (гол.) та ін. Харків: Право, 2016. Том 1: Історія держави і права України. 848 с.
5. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах / редкол.: С. І. Максимов (гол.) та ін. Харків: Право, 2017. Том 2: Філософія права. 1128 с.
6. Велика українська юридична енциклопедія: у 20-ти томах / редкол.: О. В. Петришин (гол.) та ін. Харків: Право, 2017. Том 3: Загальна теорія права. 952 с.
7. Веркалець І. Правосвідомість суб'єктів у процесі здійснення функцій права. Прикарпатський юридичний вісник. 2020. № 1(30). С. 3-8.
8. Вороніна І. М. Теоретичні основи дослідження класифікації правових цінностей. Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України. 2016. № 6. С. 177-183.
9. Дурнов Є. Поняття та види функцій праворозуміння. Теорія держави і права. 2020. 9. с. 154 -159.
10. Євхутіч І. М. Мораль і право в системі соціальних уявлень та їх місце й роль у діяльності Національної поліції України: монограф. Львів. :ЛьвДУВС, 2017. 212 с.
11. Ібрагімов М. М. Комунікативно-дискурсивна методологія в сучасному юридичному нормотворенні. Філософські та методологічні проблеми права. 2017. № 1 (13). С. 50-61.
12. Козюбра М. Доктрина природного права: через історичні злети й падіння до визнання основою найважливіших досягнень сучасної правової теорії та практики. Право Україні. 2021. № 1. С. 12-42.

13. Костицький М. В. Філософські та методологічні проблеми права. Велика українська юридична енциклопедія : в 20-и т. Т. 2 : Філософія права. Харків : Право, 2017. С. 1004-1006.
14. Костицький М. В. Філософія права Стародавнього Сходу. Велика українська юридична енциклопедія : в 20-и т. Т. 2 : Філософія права. Харків : Право, 2017. С. 971–976.
15. Ляпіна Л. А. Концепція соціальної справедливості Джона Ролза як теоретичне підґрунтя теорії мультикультуралізму. Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». 2015. Т. 257, Вип. 245. С. 15-19.
16. Львова О. Л. Ідея влади в часи реформації: Ян Гус, Мартін Лютер, Жан Кальвін. Правова держава. 2019. Вип. 30. С. 76–84.
17. Мельник М. О. Школа правового реалізму: пошук балансу між визначеністю норм писаного права і судовою дискрецією. Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки. 2018. Т. 2. С. 44-48.
18. Метельський Р. Е. Порівняльна характеристика конституційного проекту М. Драгоманова та конституції Української Народної Республіки від 29 квітня 1918 року. Драгоманівський збірник. «Вільна Спілка» та сучасний український конституціоналізм. Львів: Світ, 1996. С. 116–120.
19. Налуцишин В. В. Свобода як основа розуміння соціального контролю та правового порядку у філософсько-правових поглядах М. Лютера, Ж. Кальвіна, Ж. Бодена та Т. Кампанелли. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2017. Вип. 27. С. 8–9.
20. Несправа М. В. Християнська онтологія справедливості як ключова категорія філософії права. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право, 2018. Т. 2. Вип. 51. С. 180-184.
21. Певко С. Г. Аксіологія права в громадянському суспільстві. Право і безпека – Law and Safety. 2023. № 3 (90). С. 143-153.
22. Савенко В. В. Правова реальність як структурована площина реалізації права. Філософські та методологічні проблеми права. 2015. № 1 - 2 (9-10), 55-69.
23. Skyba E. Concept of legal consciousness in philosophy of law of Bogdan Kistyakivsky. Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs. 2018. Special Issue № 2 (92). P. 67-73.
24. Талдикін О. В. Негативна євгеніка в політиці держави. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – Дніпропетровськ, 2015. № 1. С. 101.
25. Талдикін О. В. Негативна євгеніка в контексті порушення прав людини. Права людини: онтологічний та гносеологічний виміри : матеріали круглого столу м. Дніпропетровськ, 2 груд. 2014 р. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. унт внутр. справ, 2015. С. 53-60.

26. Талдикін О.В. Симулякри концепцій сучасної держави. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Правова держава: історія, сучасність та перспективи формування в Україні» 23 лютого 2018 року м. Дніпро. Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ. 2018 С.75-79.

27. Талдикін О.В. Ідеологічна складова олігархічного державного (політичного) режиму в контексті порушення прав людини. Міжнародна та національна безпека: теоретичні і прикладні аспекти: матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. м. Дніпро, 15 березня 2019 р Дніпро : ДДУВС, 2019. 180 прим. С. 49-50.

28. Талдикін О.В. Розвиток права первісних державних утворень та деякі норми регуляції первісного суспільства. Актуальні проблеми державотворення, правотворення та правозастосування: матеріали наук. семінару (Дніпро, груд. 2019 р.). Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 82-84 с.

29. Талдикін О.В. Наддержавна влада в умовах глобалізації Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, 2016. № 1. С. 26-33.

30. Талдикін О.В. Гідний рівень життя як категорія соціальної держави. Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ. 2024. №3. С63-68.

31. Фаст О.О. Внесок Фоми Аквінського у формування концепції верховенства права. Науковий вісник УжНУ. Серія: «Право». 2017. Вип. 43. Том 1. С. 44 – 47.

32. Шмоткін О. В. Філософія права як фундаментальна юридична наука. Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. 2017. № 2. С. 307-320.

33. Целлер Г. Філософія суспільства Огюста Конта ; пер. з нім. В. Абашнік. Людина, суспільство, комунікативні технології : матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 14-15 верес. 2018 р.). Харків - Лиман, 2018. С. 119-122.

34. Ярунів М. І. «Свобода волі» як прояв екзистенції людини в правовій реальності. Прикарпатський юридичний вісник. 2016. Вип. 2(11). С.12-16.

Інтернет-ресурси:

1. <http://www.president.gov.ua/> - Офіційний сайт Президента України;
2. <http://www.rada.gov.ua/> – Офіційний портал Верховної ради України;
3. <http://www.kmu.gov.ua/> – Офіційний портал Кабінету міністрів України;
4. <http://vkksu.gov.ua/> – Офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України;
5. <http://reyestr.court.gov.ua> – Офіційний сайт єдиного державного реєстру судових рішень України";

6. <http://www.rada.kiev.ua/laws/pravo/all/sites.htm> – перелік серверів державних органів на сайті Верховної Ради України;
7. <https://supreme.court.gov.ua/supreme/> – Офіційний сайт Верховного Суду;
8. <http://www.minjust.gov.ua/> – Офіційний сайт Міністерства юстиції України;
9. <http://www.constcourt.gov.ua/> – Офіційний сайт Конституційного Суду України;
10. <http://www.cvk.ukrpack.net/> – Офіційний сайт Центральної виборчої комісії.

**Завідувач кафедри
теорії держави та права**

Ольга КУЛІНІЧ

Додаток 1 до Робочої програми
навчальної дисципліни

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

[illegible]